

Univerzita
Pardubice
Fakulta
filozofická

Katedra filosofie

Posudek vedoucího diplomové práce

Jméno studenta: Bc. Tomáš Klička

Název práce: Pojetí *virtù* v díle Niccola Machiavelliho

Jméno vedoucího práce: doc. Mgr. Jakub Jinek, Dr. phil.

Diplomová práce pana Tomáše Kličky se věnuje problému *virtù* v díle N. Machiavelliho. Nezaměřuje se pouze, jak je obvyklé, na Machiavelliho *Vladaře*, ale rovněž na rozsáhlejší, ale méně čtené *Rozpravy* (a v úvahu bere rovněž u nás takřka neznámé literární dílo *Oseř*). Práce s širším pramenným základem dodává práci na reprezentativnosti pro celek Machiavelliho myšlení; výkladové těžkosti, které bývají s tímto rozšířením spojeny, se daří celkem uspokojivě překonat.

Autor hned v úvodu jasně formuluje vlastní výkladový problém, jímž je nejednoznačnost klíčového pojmu *virtù*. Ta je dána třemi okolnostmi: jednak sémantickou šíří tohoto výrazu v dobovém jazykovém úzu, jednak odlišnými kontexty, v nichž se u Machiavelliho objevuje (kdy může vstupovat současně do různých protikladů), a konečně Machiavelliho autorským stylem, který neaspiruje na metodickou důslednost a terminologickou přesnost, ale dává přednost úzkému sepjetí s politickou praxí. Pochopení této prakticko-politické podmíněnosti problému *virtù* je silnou stránkou předkládané práce.

Její hlavní část má v zásadě historicko-popisný charakter – je věnována jednak vylíčení historického kontextu Machiavelliho politického angažmá, jež poté silně ovlivnilo i jeho spisovatelskou činnost (1. kapitola), jednak parafrázi pasáží *Vladaře* a *Rozprav*, které se vztahují k vytčenému tématu (2. a 3. kapitola). Teprve v závěrečné – a poměrně dosti krátké – 4. kapitole se autor věnuje výhradně otázkám interpretačním, kdy představuje odbornou debatu k problému Machiavelliho *virtù*.

Klička zdůvodňuje svůj historický zájem mírou vlivu biografických událostí na Machiavelliho dílo a daří se mu tuto souvislost celkem přesvědčivě předvést. Teoretickou oporu pro takové pojetí lze nalézt u Ferroniho, o němž autor zpravuje v závěrečné části práce a jehož pozici patrně – ač to není výslovně řečeno – sám dává přednost (viz níže). Uvedenou souvislost lze rekonstruovat (autor sám to ovšem ve své práci neuvádí) asi následovně: to, že politické umění a s ním i *virtù* je vlastně nástrojem nápravy nepříznivých politických poměrů, vysvítá právě z Machiavelliho politických neúspěchů, jež však nejsou zapříčiněny jeho osobním selháním, nýbrž právě spíše vnějšími okolnostmi. Výklad historického kontextu je velmi jasný, přičemž čerpá z několika spolehlivých zdrojů sekundární literatury.

Postup výkladu obou hlavních Machiavelliho děl v kapitolách 2. a 3. je promyšlený, začíná vyjasněním hlavních pojmů a základních Machiavelliho rozlišení a postupuje k vlastnímu problému *virtù*. Je nutno přiznat, že s postupem výkladu *Vladaře*, a zejména tam, kde nejde o pouhou parafrázi, ale i o interpretaci, jeho jasnost klesá – nejhůře je na tom kapitola 2.8. Ač na jejím konci autor nakonec dospívá k relativně srozumitelnému výsledku, tedy zdůvodnění, proč je Borgia oproti Agathokleovi mužem *virtù*, je velmi obtížné – částečně také z důvodů formulačních – sledovat směr výkladu. Naopak lze ocenit, že autorovi se v kapitolách 2. a 3. daří propojit obě zkoumaná díla, o jejichž vztahu panují v literatuře mnohé nejasnosti a jež jsou obecně považována za poněkud disparátní. Hledisko *virtù* pomáhá existující rozdíly zahladit a nejen podat jednotné pojetí tohoto pojmu v obou dílech, ale také vysvětlit zásadní rozdíl mezi republikou a vladařstvím (kdy Machiavelliho obě díla dávají, jak se zdá, pokaždé přednost jinému). Z perspektivy *virtù* a jejího vztahu k fortuně lze tvrdit, že Machiavelli celkově staví republiku před knížectví.

V poslední kapitole autor přibližuje výkladové pozice Wooda, Hannaforda a Ferroniho. První dva interpreti se stávají předmětem přímé konfrontace, skoro by se řeklo až jakéhosi komponovaného dialogu (autor dává oběma slovo střídavě, jako by skutečně sepisoval filosofický rozhovor). Působí to ovšem jako z nouze ctnost, protože ze série střídavých replik nevyplývá ani žádné směřování argumentu, ani autorovo vlastní stanovisko. Třetí pozice je ke dvěma prvním připojena jaksi dodatečně a poněkud neuměle, totiž zběžným přirovnáním k pozici Woodově, ovšem s výhradou, že Ferroniho koncepce je přece jen odlišná. Autor dává způsobem její presentace (stojí stranou sporu mezi Woodem a Hannahem a její důraz na historický kontext nápadně odpovídá jeho vlastní metodě) nepřímou najevo, že se k ní přiklání, ale žádný výslovný argument či vůbec jakékoli hodnocení předkládaných výkladů nepřekládá. I v této části zůstává výklad nakonec výhradně popisný. To lze považovat za největší slabinu práce.

Pro obhajobu bych si dovolil autora znovu vybídnout, aby se přece jen pokusil odbornou diskusi argumentativně zhodnotit, vystihnout relativní výhody a slabiny jednotlivých pozic a uvést důvody, proč případně některé z nich dát přednost. Jako druhý podnět k diskusi se nabízí stručně vyjasnit, proč podle Machiavelliho Borgia je, a Agathoklés není mužem *virtù*.

Práci Tomáše Kličky hodnotím jako zdařilou. Autor pracuje s širokým pramenným materiálem v českém překladu i originále, využívá relevantní sekundární literaturu včetně cizojazyčné. Prokázal schopnost porozumět politicko-filosofickým textům a většinou je i jasně vyložit. Nedostatky práce jsou formulační (v některých kapitolách objevujeme rovněž relativně vysoký počet překlepů), a zejména argumentační povahy. Celkově doporučuji k obhajobě s hodnocením mezi *výborně* a *velmi dobře*.

I. Formální kritéria

	ano	zčásti	ne
1. Naplnění celkového záměru: - práce odpovídá svému zadání a obsahu - vymezení tématu je přiměřené a není příliš široké	x		
2. Metodické a systematické zvládnutí práce	x		

1. Naplnění celkového záměru: - práce odpovídá svému zadání a obsahu - vymezení tématu je přiměřené a není příliš široké	x		
- text je strukturně a logicky uspořádán - práce je adekvátně zpracována			
3. Úvod a závěr - úvod řádně seznamuje s cílem a postupem práce, s dosavadním bádáním na dané téma a stěžejní literaturou - závěr náležitě shrnuje a hodnotí celou problematiku, formuluje přínos k řešení problému a vlastní stanoviska	x		
4. Autor náležitě vypracoval všechny formální požadavky kladené na bakalářskou práci - zadání, prohlášení, obsah, úvod, pojednání, závěr, resumé v češtině a cizím jazyce - odpovídající počet stran	x		

Slovní ohodnocení

II. Obsahová kritéria

	ano	zčásti	ne
1. Práce prokazuje porozumění autora v dané problematice.	x		
2. Myšlenková soudržnost a souvislost textu: - je vyhovující - srozumitelnost argumentace a podloženost argumentů či myšlenek je adekvátní		x	
3. Práce se opírá o relevantní prameny a literaturu.	X		
4. Práce s literaturou: - v práci je zřetelně předvedeno, že student pracoval s odbornou literaturou a s myšlenkami jednotlivých autorů - autory uváděl (nejen odkazem na poznámku), srovnával, parafrázoval a citoval - zřetelně rozlišoval své myšlenky od myšlenek jednotlivých autorů	X		
5. Bakalářská práce je filosofickým textem: - autor prokázal fundovanou a analytickou práci s pojmy a myšlenkami - autorova práce nespočívala jen v převyprávění daného téma nebo pouhém poskládání hesel, parafrází či myšlenek - práce nebyla zatížena nepřiměřenou mírou historických, životopisných nebo jiných nefilosofických údajů	X		

Slovní ohodnocení

III. Jazyková a grafická kritéria

	ano	zčásti	ne
1. Práce je bez gramatických a stylistických chyb nebo jiných nedostatků (překlepy, nedokončené věty atd.)		x	
2. Práce je psána kultivovaným a odborným jazykem	x		

1. Práce je bez gramatických a stylistických chyb nebo jiných nedostatků (překlepy, nedokončené věty atd.)		x	
3. Terminologické zpracování textu - fundované porozumění terminologie v oboru a daném tématu - vhodné používání terminologie a vysvětlování pojmů	x		
4. Odkazy, citace a poznámkový aparát - vyhovující práce s odkazy - dodržení a jednotnost citačních norem - náležitý poznámkový aparát	x		
5. Citování - míra citování je vyvážená - vhodná volba a výstižnost citací	x		
6. Grafická kritéria - grafická úprava (písmo, obsah, názvy kapitol, odstavce, řádkování atd.) je vyhovující	x		

Slovní ohodnocení

IV. Použitá literatura

	ano	zčásti	ne
1. kritický a vhodný výběr prvotní literatury a pramenů	x		
2. kritický a vhodný výběr druhotné literatury	x		
3. práce s cizojazyčnou literaturou	x		

Slovní ohodnocení

Další doporučení:

Viz výše.

Pracovní součinnost studenta a školitele v průběhu zpracování práce (vyplní vedoucí práce):

Dobrá.

Celkové hodnocení:

Práci doporučuji k obhajobě: **ano** – ne

Návrh hodnocení: **výborně** – **velmi dobře** – dobře – neprospěl

Náměty k rozpravě:

Viz výše

Jakub Jinek
V Praze 19. 1. 2022